

АНТА́НТА (франц. entente — згода) — союз держав-учасниць 1-ї світової війни (Англія, Франція, Росія, США, Італія, Японія, Бельгія, Сербія, Греція, південно-американські республіки — всього понад 20 держав), що протистояв «почвірному союзові» (Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина, Болгарія). Веде початок із англо-французької угоди 1904 та англо-російської угоди 1907. Держави А. до більшовицького перевороту 1917 українську справу зігнорували. Улітку 1917, після 1-го Універсалу, франц. амбасада в С.-Петербурзі вислала до Києва публіциста Ж. Пелісьє за інформацією. Після більшовицького перевороту 1917 і перших спроб радянського уряду зав'язати контакти з центральними державами до Києва прибула французька військова місія на чолі з генералом Ж. Табуї, який 3 січня 1918 офіційно повідомив Генеральний секретаріат закордонних справ УНР про призначення його комісаром Французької Республіки при українському уряді; 4 січня 1918 представник Французької Республіки був прийнятий головою Генерального секретаріату В. Винниченком; за ним заявив про своє призначення представник англ. уряду Д. Бегґе. Цими переговорами вони прагнули дістати запевнення, що український уряд не укладе миру з центральними державами й продовжуватиме війну на південному й західному фронтах (хоча більшовицький Раднарком почав уже переговори, зокрема й від імені України); при цьому А. пропонувала фінансову і технічну допомогу. Однак обставини змушували український уряд вести переговори з центральними державами й укласти 9 лютого 1918 [Берестейський договір](#), що перервало переговори з представниками держав А., і вони перед вступом українських і німецьких військ до Києва покинули місто.

Протягом наступних місяців уряди держав А. ставилися до України вороже. Після поразки центральних держав у листопаді 1918 А. взялася до об'єднання антибільшовицьких сил, виступаючи, однак, проти самостійності України і роблячи ставку на А. Денікіна та О. Колчака. Підписання гетьманом П. Скоропадським 14 листопада 1918 грамоти про «федеративну злуку» з Росією прискорило повстання в Україні і прихід до влади Директорії. Тоді ж А. повністю підтримувала Добровольчу армію, що намагалася відновити «єдину, неподільну Росію», і розглядала позицію українського уряду як «більшовицьку». У грудні 1918 Одесу окупував десант із франц. і грец. частин генерала Боріюса, у січні 1919 генерал Д'Ансельм поширив окупацію на 60 км навколо Одеси. Переговори у лютому 1919 між командуванням десанту А. і урядом УНР (прем'єр С. Остапенко) успіху не мали, бо Д'Ансельм, не визнаючи прав України, вимагав влиття

української армії в загальний антибільшовицький російський фронт. Під тиском червоних частин, отамана М. Григор'єва й під загрозою повстань на франц. флоті десант А. на поч. квітня 1919 залишив українську територію.

У січні 1919 уряди УНР і ЗУНР увійшли в контакт із дипломатами А., надіславши на конференції у Версалі об'єднану делегацію; у липні 1919, зважаючи на складну для загальноукраїнської справи геополітичну ситуацію і перспективу конституювання себе як суверенної держави, ЗУНР сформувала окрему делегацію з членів спільної делегації; у листопаді 1919 представники ЗУНР вийшли зі спільної делегації. Українські делегації весь час наштовхувалися на русо- та полонофільську упередженість керівних дипломатів А. (Т.-В. Вільсон, Д. Ллойд-Джордж, Ж. Клемансо, В.-Е. Орландо), перед якими ворожа пропаганда представляла українські армії як «більшовицькі». Після виступу польс. делегата Р. Дмовського, який вимагав для Польщі усю Східну Галичину, А. у лютому 1919 надіслала до Варшави місію на чолі з Нулансом, який закликав А. ввести до Галичини польські дивізії, а сам вислав до уряду ЗУНР у Львові місію з представників держав А. для укладення перемир'я українців з поляками. Місія запропонувала припинити воєнні дії, відвівши українські війська на лінію, що залишала полякам третину Східної Галичини зі Львовом і Дрогобицьким нафтовим басейном; пропозицію українці не прийняли.

26 квітня 1919 у Парижі розпочала роботу міжсоюзна комісія з перемир'я. Пропозиції комісії генерала Л. Боти були для ЗУНР сприятливіші (в її складі залишався Дрогобицький повіт із бориславською нафтою), українська сторона їх прийняла, але Польща направила проти українських військ надіслану з Франції для боротьби з більшовиками добре озброєну армію генерала Ю. Галлера (див. [Армія Галлера](#)) й продовжила успішний наступ. У зв'язку із ситуацією на польсько-українському фронті Найвища Рада мирної конференції, посилаючись на потребу захистити «мирне населення Східної Галичини від звірств большевицьких банд», уповноважила провідників Польської Республіки продовжити військові операції до Збруча, одночасно надавши Східній Галичині автономію, щоб державна належність краю була згодом вирішена шляхом самовизначення його населення. У серпні 1919 В. Черчіль і Ж. Клемансо зробили спробу схилити генерала А. Денікіна до порозуміння з урядом УНР, але не мали успіху, і напружені стосунки між військами УНР і А. Денікіна, що вели наступ проти радянської армії, перейшли у війну, незважаючи на втручання американського військового аташе у Варшаві, який приїжджав до Києва (19 вересня

1919). Після поразки українських армій у 1919–20, незважаючи на акцію екзильного уряду ЗУНР, зокрема його протест проти Ризького договору перед президією мирної конференції (1920), конференція послів держав А. всупереч ухвалам Ради Ліги Націй (1921) про потребу унормувати правовий стан Східної Галичини й заново висунути справу на міжнародний форум у 1922, 14 березня 1923 ухвалила рішення про приєднання Галичини до Польщі при застереженні для неї режиму автономії, що його ніколи так і не було запроваджено.

Рекомендована література

1. Лозинський М. Галичина в рр. 1919–1920. Відень, 1922;
2. Марголін А. Украина и политика Антанты. Берлин, 1922;
3. Петрів В. Споми́ни з часів української революції (1917–1921): В 4 ч. Л., 1927–31;
4. Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918. Ч. 2, 3. Л.,

1929–30;

5. E. Borschak. L'Ukraine dans la littérature de l'Europe occidentale. Paris, 1935;
6. A. Choulguine. L'Ukraine contre Moscou. Paris, 1935;
7. E. Borschak. L'Ukraine à la Conférence de la Paix (1919–23). Paris, 1938;
8. Україна у XX столітті: Зб. док. і мат. (1900–1939). К., 1997;
9. Камінський Є., Дашкевич А. Політика США щодо України: Витоки. Концептуальні основи. Практична еволюція. К., 1998;
10. Марголін А. Україна і політика Антанти: Фрагменти [1917–1920 рр.] // Хроніка-2000. К., 1998. № 27/28;
11. Несук О. М. Вплив країн Антанти на українсько-російські відносини у 1917– 1922 рр. // Зб. пр. вчених. К., 1998. Вип. 13;
12. Красівський О. Я. ЗУНР і Польща: політичне та воєнне протистояння (листоп. 1918 – лип. 1919 рр.). Л., 1999.

І. Борщак

Бібліографічний опис:

Антанта / І. Борщак // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-42861>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).